

МИЛОВАН ДРЕЦУН
ПОСЛАНИК У НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

КОСМЕТ ЈЕ СИМБОЛ НАШЕГ ТРАЈАЊА

Милован Дрецун рођен је у Врању, пре нешто више од 50 година. Живи у Београду, где је завршио Факултет политичких наука, али је добар део живота провео на југу Србије, па се с правом може рећи да добро познаје живот у том делу наше земље. Својевремено је, као ратни репортер, и лично био сведок злочина почињених над тамошњим становништвом. О томе је писао и у својој књизи „Други косовски бој“. Данас је председник скупштинског Одбора за Косово и Метохију и залаже се за нормализацију

Иако резолуција 1244 СБ УН предвиђа, између осталог, повратак стотинак припадника наше војске и полиције на Косово и Метохију, то до сада није реализовано и није реално очекивати такав развој догађаја. Србија се определила да косметски проблем, покушај насилне сецесије наше ужне покрајине, решава мирним, политичким путем, а не војним средствима.

односа у јужној српској покрајини. Зато га, за „Одбрану“ најпре питамо да ли, с обзиром на искуство, истински верује да је суживот Алабанаца и Срба на Косову и Метохији могућ, с обзиром на све што је српски народ тамо преживео, не само у новијој историји, већ и за последња два века?

– Срби и Албанци, као и остале етничке заједнице, живе на Косову и Метохији од давнина, и живеће. Досадашњи начин њиховог суживота био је заробљен у етничким оквирима, конфликтан, искључив, у многим аспектима прожет националном нетрпељивошћу и

мржњом. Албанци су систематски, деценијама и вековима, спроводили брутално етничко чишћење српског народа с простора Косова и Метохије. Последњи талас тог застрашујућег етнички мотивисаног насиља над Србима, али и Ромима, Горанцима..., почев од 1998. године до данас, спроводи терористичка формација ОВК, која је, при том, починила ужасне злочине и протерала око 250.000 неалбанаца, понајвише Срба с Космета. Тај терор се, иако у мање бруталном обиму, наставља. Српски народ на Космету је дискриминисан, обесправљен, без основних људских права, без перспективе, небезбедан. За такво неприхватљиво стање најодговорнији су Албанци, посебно њихове, у значајном броју криминализоване, политичке вође и интелектуалци, као и међународно цивилно и војно присуство на Космету.

О Има ли међу Албанцима спремно-
сти на помирење?

– Поражавајућа је неспорна чињеница да код Албанаца генерално, изузетак наравно има, још нема искрене спремности да се такво стање промени, да се Срби прихвате као равноправни суграђани и комшије. Албански политичари, уместо да се искрено посвете промоцији суживота и помирења, свако иоле значајније побољшање положаја Срба на Космету, или захтеве у том правцу, доживљавају и албанској јавности тумаче као угрожавање албанских интереса. Екстремне албанске политичке вође и странке подгревају нетрпељивост и мржњу према Србима до те мере да све што је лоше за Србе проглашавају добрим за Албанце. То је политика искључивости, чија суштина једино може бити мржња заснована на националној основи. Са српске стране евидентна је спремност за изградњу мирног и перспективног суживота, кога неће бити док Албанци, њихове политичке вође, интелектуалци, угледни појединци, младе генерације не схвате и прихвате да се перспективна будућност на Космету не може градити ако тамо постоје обесправљени и угрожени грађани другог и иног реда, попут Срба, Рома, Горанаца... Албанци су најодговорнији за положај оних етничких заједница које су мање бројне. И док ту одговорност не буду спремни да преузму не може се говорити о национално прожетом, толерантном, па и партнерском суживоту у мултиетничкој средини каква је Космет.

О Као посланик у Скупштини Србије залажете се за веће разумевање националних заједница. Верујете ли у такав развој догађаја?

– Свакако верујем у заједнички живот народа на Косову и Метохији. Да би се створили почетни услови за такав напредан концепт суживота, чини се да је предуслов генерацијска смена међу албанским вођама. Нема дилеме да је неопходно да они који су поникли и били команданти у терористичкој ОВК, који су предводници организованих криминалних група, који идеологијом искључивости, национализма и насиља гурају Албанце, посебно младе, у конфронтацију, нетрпељивост и сукобе са Србима, на политичкој сцени буду замењени толерантним људима, који визију будућности неће заснивати на прошлости, у чијој је основи идеја о етнички чистом Косову и тзв. Великој Албанији, већ на савременим високим стандардима поштовања основних цивилизацијских норми и људских права.

Када они, који су сада политички лидери Албанаца, буду санкционисани због злочина које су починили и организованог криминала којим се баве, отвориће се пут ка стварању мултиетничког и мултиконфесионалног друштва. Када њихов терор, и над самим Албанцима, буде сведен на минимум тада ће албанска заједница бити много спремнија да се суочи са сопственом одговорношћу за оно што се догађа на Космету последњих деценија. Када албанске верске вође почну да користе верске објекте да у њима проповедају божју љубав, мир, толеранцију, уместо да позивају на насиље и протеривање неалбанаца, почеће да се акумулира духовна енергија и свест потребне за оздрављење косовског друштва. Речју, на првом смо степену изградње помирења и новог перспективног, дугорочно одрживог и стабилизирајућег оквира међунационалног суживота на Косову и Метохији. Нажалост, пред нама је много, много стрмих степеника.

Али, то не сме да наведе на закључак да је та пресудна битка за будућност свих који живе на Космету, унапред изгубљена. Пosaо политичара јесте да тражи и понуди начин да се тај међунационални понор премости, посебно у младој генерацији. Немамо права да младе оставимо у непријатељству, латентном сукобу, неразумевању, мржњи, већ да им сопственим понашањем покажемо да,

упркос свим прошлим сукобима и страдањима, не само да могу да живе једни поред других мирно, без сукоба, већ да могу, да треба и да морају и једни са другима, да сарађују, да планирају, да заједно граде перспективну будућност, да разумеју и поштују једни друге, да сањају исте младалачке снове о бољем животу и да једни другима, уместо порука нетрпељивости и мржње пруже руку пријатељства. Данас тако нешто, можда изгледа нестварно, али што је више оних који верују да је то могуће, све је већа нада ће једног дана Срби и Албанци престати једни на друге да гледају и понашају се као архинепријатељи.

О И ових дана будно праћите сва збивања око онемогућавања формирања Заједнице српских општина. Колики је њен праћични значај, да ли је једини предуслов нормализације српско-албанских односа у јужној српској покрајини и када ће бити формирана, односно шта стоји на њеном остварењу ће бриселске одлуке?

– Да би се заштитио српски народ, омогућио одрживи опстанак, економска перспектива и развој, миран и безбедан живот неопходно је формирање новог институционалног оквира који ће бити признат и поштован и од стране Приштине, односно Албанаца, и од стране међународне заједнице и чији рад неће бити ометан. Тај оквир јесте Заједница српских општина (ЗСО), која треба да заштити посебност положаја српског народа на Косову и Метохији и омогући му да у општинама које ће Заједница чинити сам одлучује у областима економског развоја, образовања, здравства, градског и сеоског просторног планирања...

Она треба да буде непремостива препрека евентуалним покушајима наметања једностраних решења супротних интересима српског народа, да подигне ниво безбедности на неопходан ниво, да омогући привредни развој и отварање радних места, квалитетно образовање, висок ниво здравствене заштите, да спречи покушаје промене етничког састава становништва, да створи услове за боље животне услове повратника, да јединствено наступа у име српског народа пред централним властима у Приштини и међународном заједницом. Све то ће имати суштински практичан значај за побољшање квали-

тета живота и безбедности српског народа на Космету. Заједница је темељни стуб Првог споразума о принципима, који регулишу нормализацију односа, те је без реализације, односно формирања ЗСО немогуће говорити о нормализацији односа Београда и Приштине. Стварање Заједнице није само од пресудног значаја за примену Првог споразума већ неопходан услов за наставак процеса нормализације односа и решавања бројних питања попут имовине, повратка протераних, статуса СПЦ...

Споразумом о ЗСО, од 25. августа 2015, договорени су основни принципи, односно главни елементи и дефинисан редослед и временски оквир потеза којима ће бити формирана Заједница. Приштина је, међутим, направила политички маневар па је, иако тако није предвиђено Споразумом о ЗСО, тражила да тзв. Уставни суд Косова оцени да ли је Споразум у складу с „уставом Косова“. Споразумом није предвиђено да „Уставни суд“ оцењује садржај и надлежности ЗСО већ да само потврди уредбу „владе“ којом треба да се ЗСО уведе у правни систем Косова. У међувремену је, и уз ангажовање угледне међународне консултантске куће у којој су ангажовани

бројни светски правни стручњаци, Управљачки тим, у чијем саставу су српски представници, израдио нацрт Статута ЗСО (рок је био четири месеца од постизања Споразума о ЗСО). Формирана је и наша радна група, која је припремила измене и допуне статута општина, које ће чинити ЗСО. Очекује се да у дијалогу на високом нивоу у Бриселу, крајем јануара ове године буде постигнута сагласност о статуту, односно споразум и да после тога, како је и предвиђено Споразумом, статут ЗСО буде „озваничен уредбом“.

После тога би оснивачка скупштина усвојила статут, односно ЗСО би била формирана. Треба се надати да ће током нове рунде дијалога бити постигнут договор о статуту, да ће бити прецизно дефинисан редослед потеза и временски оквир за реализацију. Приштина, међутим, спрема још један маневар. Наиме, планира да након усаглашавања Статут ЗСО поново пошаље „Уставном суду“ на оцену, чиме се отвара простор за ново одуговлачење, опструкцију и блокаду процеса нормализације односа. Београд, наравно, неће прихватити те провидне игре Приштине и вршиће константан притисак да се ЗСО формира.

Q Слич се уписак да Вас је изјава председника САНУ да је Косово и Метохија изгубљено за Србију и да га треба наустити и лично погудила. Реаговали сте бурно. Да ли верујете да је већини српског народа данас важна та српска покрајина и на чему заснивате таква уверења?

– Ма колико био суочен с егзистенцијалним проблемима, притиснут недаћама, растргнут међусобним поделама, за српски народ Косово и Метохија је увек изнад свега

као парадигма нашег опстајања и трајања, националног, духовног и верског идентитета. Симбол Газиместана постао је ванвременско обележје српског идентитета. Косово и Метохија је бит нашег народа, наша душа, наша историја и садашњост, наша будућност. Косово и Метохија је отаџбина сваког Србина, ма где био рођен и ма где живео. Нема Србије, ни српства, без Косова и Метохије. Догод га у срцу носимо наше је.

Q Својевремено сте нас с малих екрана редовно обавештавали о напорима војске да брже оштор агресији НАТО-а тамо где је било најтеже – на Косову и Метохији. Добро познајете снагу српског народа и његове војске. Верујете ли да се Србија у своју јужну покрајину може враћати и војно?

– Иако резолуција 1244 СБ УН предвиђа, између осталог, повратак стотинак припадника наше војске и полиције на Космет, то до сада није реализовано и није реално очекивати такав развој догађаја. Србија се определила да косметски проблем, покушај насилне сецесије наше јужне покрајине, решава мирним, политичким путем, а не војним средствима. Србија је започела процес нормализације односа с Приштином под покровитељством Брисела, у статусно неутралном оквиру, што значи да се не ради о преговорима две државе, што би албанска страна итекако желела, већ о дијалогу с Привременим институцијама самоуправе на Косову и Метохији. Тај процес треба да буде ефикаснији од било какве евентуалне употребе војних средстава. Треба да омогући опстанак српског народа, али и одржив масован повратак протераних, да постепено враћа државу Србију у нашу јужну покрајину, преко Заједнице српских општина, и спречи припајање Космета Албанији.

Опредељењем да мирним средствима почне с постепеним решавањем косметског чвора, Србија је суштински подигла свој међународни капацитет да успешно може да блокира једностране акције Приштине, али и великоалбанске претензије Тиране, да заштити српски народ од насилних акција и да Запад коначно почне да уважава и наше инте-

ресе. Србија је идући тим путем последњих неколико година од објекта коме се намећу, по њу и српски народ штетна решења на Косову и Метохији, постала субјекат који се мирним путем бори за своје интересе. И тим путем ћемо неповратно наставити да идемо, јер би посезање за силом значило дефинитиван губитак Космета, даљу територијалну разградњу и прекомпоновање граница наше земље, нестанак Републике Српске, ново страдање целокупног српског народа, пропадање, економско назадовање, општу бесперспективност.

○ У својој књизи „Србија између истока и запада“ доносиће низ оцена о међународном положају наше земље и односима Русије и САД. Да ли је, по Вашем мишљењу, Руска Федерација повратила статус велике силе?

– Русија покушава да поврати статус глобалног играча. Она, како каже руски геополитичар Дугин, „само настоји да врати свој потенцијал регионалне силе која се слободно организује у непосредној зони својих граница. Али, и то је неприхватљиво за САД које су, без обзира на све, за сада глобални хегемон и немају намеру да добровољно одустану од униполарности“. Суштина и јесте у томе да је у току најважније геополитичко прекомпоновање света које ће одредити судбину човечанства у 21. веку. Надлазећи мултиполарни међународни поредак, који предводе Русија и Кина, односно групација БРИКС, у свим областима напада одлазећи униполарни хегемонистички глобални „поредак“, којим управљају САД уз помоћ савезника у оквиру НАТО-а и ЕУ. Да ли ће Русија повратити статус велике силе, тачније глобалне силе, јесте питање на које се може одговорити само из перспективе тог надлазећег мултиполарног међународног поретка.

Русија нема довољно снаге да сама сруши униполарни америчку глобалну доминацију. Зато јој је неопходно да у савезништву са земљама БРИКС-а, првенствено с Кином, те другим земљама у Азији, Африци, централној и латинској Америци, подигне своје капацитете, да их уједини с тим земљама и заједничким наступом оспори досадашњи доминантан утицај САД. Наравно, Русија је под Путиновим вођством већ постала незаобилазан чинилац у најважнијим међународним процесима. Пример ње-

ног ангажовања у Сирији то најбоље показује. Али то не значи да је Русија постала глобална сила, супер сила. Иако, када је реч о стратешком нуклеарном наоружању јесте суперсила, иако је пребогата природним ресурсима и у групи је најразвијенијих држава, иако има глобални политички утицај као стална чланица СБ УН, не може се рећи да је глобална сила у пуном капацитету, као што су то, на пример, САД. Али, Русија је на том путу.

○ Односи између Руске Федерације и САД одражавају се на цео свет, посебно на будућности малих народа. Како ће се у будућности развијати односи између те две земље, с обзиром на кризу у Украјини и другде где се њихови интереси сукобљавају?

– Односи Русије и САД ће се развити у оквирима сукоба мултиполарног и униполарног виђења међународних односа и диктираће их лидерство те две земље у тим процесима. То значи да ће дугорочно бити сучељени у најважнијим аспектима, повремено и с правим хладноратовским бојама, као што је случај у Украјини, а и с ризиком „врућих“ додира, на пример у Сирији. Биће, наравно, и подручја сарадње, где су интереси две земље толико подударни да партнерство неће ометати генерално ривалство. Коначно, не могу се искључити из разматрања ни прогнозе о „великом рату“, ма колико биле катастрофичне. Евидентна трка у нуклеарном наоружању, обновљена хладноратовска сучељавања, геополитичка надмудривања око остваривања доминантног утицаја у најважнијим регионима света, „обојене револуције“, енер-

гетски „ратови“, тероризам, санкције... нису појаве које ће преко ноћи нестати, а то онда значи да ће односи између две земље имати много веће шансе да назадују неголи да се унапреде.

○ Да ли је, по Вашем мишљењу, неутрални статус Србије могућ и одржив у дужем периоду, с обзиром на велики геостратешки значај простора на коме вековима, не без напора, остварујемо? Да ли сам у праву ако кажем да се у својим књигама ујорно и аргументовано залажеће за смањење тензија и споразумевање између великих сила, као једину алтернативу сукобу који неће имати границу?

– Србија је најзначајнија земља на Балкану без које се не може ништа озбиљније радити на овим просторима. То признају и на Истоку и на Западу. Наша земља је темељни стуб региона, његове безбедности, економског развоја, интеграције, европских аспирација. Опредељивање за једну од страна у неспорном снажном геополитичком сучељавању великих сила угрозило би не само стабилност, безбедност и економски развој Србије, већ и целог региона. Политика војне неутралности не значи изолацију из колективног система регионалне и глобалне безбедности, већ само опредељење да земља не жели чланство у војно-политичким савезима. Истовремено, то значи да Србија с позиција војне неутралности, као нечланица, активно сарађује и учествује у изградњи регионалног и глобалног система колективне безбедности, да активно допринеси изградњи мира у свету, преко учешћа у мисијама УН и ЕУ, борби против глобалних безбедносних изазова попут међународног тероризма.

Таквом политиком Србија је постала стабилизирајући чинилац на Балкану, активно је укључена у супротстављање глобалним безбедносним изазовима, није реметилачки чинилац и препозната је као стабилни ослонац у очувању мира у региону. Дакле, показује се да је политиком војне неутралности могуће заштити безбедност наше земље, очувати мир и стабилност, уз напомену да је реч о активном концепту неутралности, који уместо изолације изграђује партнерство, сарадњу и заједничко деловање у суочавању с актуелним безбедносним изазовима. ■

Душан ГЛИШИЋ